

водночас виникає низка суттєвих ризиків — від потенційної упередженості алгоритмів і непрозорості програмної логіки («чорної скриньки») до проблем забезпечення безпеки персональних даних та правової невизначеності щодо юридичної відповідальності за помилки автоматизованих систем.

У зв'язку з цим подальша інтеграція технологій штучного інтелекту у сфері судочинства має супроводжуватися розробкою належного правового регулювання, дотриманням етичних стандартів та обов'язковим закріпленням принципу, згідно з яким остаточне рішення завжди ухвалює людина [2; 3].

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 11.06.2026).

2. Складенко І. В. Перспективи застосування штучного інтелекту в цивільному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 81, ч. 1. С. 231–237. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/38.pdf> (дата звернення: 12.06.2026).

3. Балацька О. Р. Штучний інтелект у правосудді: виклики та перспективи соціальної справедливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 439–442. URL: https://lsej.org.ua/2_2025/106.pdf (дата звернення: 13.06.2026).

Матяшова Анастасія Миколаївна

студентка I курсу спеціальності D8 Право

факультету права, публічного управління і менеджменту

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

Науковий керівник: доктор філософії, старший викладач кафедри фундаментальних і приватно-правових дисциплін Тимошенко Є. А.

ЗАХИСТ ЦИФРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЛЮДИНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ: ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Стрімкий розвиток та інтеграція технологій генеративного штучного інтелекту (ШІ) у повсякденне життя суспільства сформували принципово нове

цифрове середовище. Сучасні нейромережі здатні з високою точністю моделювати людський голос, генерувати фотореалістичні зображення та створювати динамічні відеоматеріали (діпфейки), які є практично невідрізними від реальних. Це створює безпрецедентні виклики для інформаційної безпеки, оскільки технології генерації контенту дедалі частіше використовуються як інструменти маніпуляцій, дисимуляції та цілеспрямованої дезінформації. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема захисту цифрової ідентичності людини — унікальної сукупності її віртуальних даних, прав на власне зображення, голос та репутацію в кіберпросторі.

Відповідно до статті 32 Конституції України, кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе та членів своєї родини й права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації [2]. Проте в умовах поширення генеративного ШІ традиційні механізми захисту честі, гідності та ділової репутації стикаються із серйозними процесуальними перешкодами. Фіксація факту правопорушення, ідентифікація анонімного творця діпфейку та доведення умислу в судовому порядку вимагають докорінного переосмислення процесуальних норм та впровадження новітніх інструментів цифрової криміналістики.

Основним етичним викликом сьогодення є розмивання поняття об'єктивної істини у медіапросторі. Масове поширення згенерованого контенту провокує так званий «дивіденд брехні», коли реальні особи, звинувачені у правопорушеннях, можуть безпідставно стверджувати, що справжні відео- чи аудіодокази проти них є штучно створеними фейками. Це підриває довіру до інститутів правосуддя та засобів масової інформації, викликаючи у суспільстві стан постійної інформаційно-психологічної напруги й дезорієнтації. Крім того, виникає гостра дилема щодо етичних меж використання цифрових копій людей, зокрема у креативних індустріях, де генерація образів без згоди авторів або правовласників порушує базові моральні імперативи поваги до особистості.

Правовий вимір захисту цифрової ідентичності в Україні також тісно пов'язаний із нормами Цивільного кодексу України. Зокрема, стаття 308 ЦК України чітко визначає, що фотографія, інші художні твори, на яких зображено фізичну особу, можуть бути публічно показані, відтворені, розповсюджені лише за згодою цієї особи [3]. Використання генеративного ШІ для зміни обличчя чи голосу особи без її дозволу з метою створення компрометуючих матеріалів є прямим порушенням її особистих немайнових прав. Більше того, у контексті

гібридних загроз та ведення інформаційної війни проти нашої держави, використання дідфейків публічних діячів чи військового керівництва створює пряму загрозу національній безпеці України, що потребує негайного кримінально-правового реагування.

Важливим кроком на шляху до вирішення цієї проблеми є адаптація європейського досвіду правового регулювання технологій ШІ. Ключовим орієнтиром для українського законодавця тут виступає Регламент Європейського Союзу про штучний інтелект (AI Act), який запроваджує жорсткі вимоги щодо прозорості [4]. Відповідно до європейських стандартів, розробники та користувачі генеративних систем зобов'язані маркувати штучно створений контент спеціальними цифровими водяними знаками або метаданими, які б чітко вказували, що матеріал є результатом роботи алгоритмів ШІ. Впровадження аналогічних обов'язкових вимог в українське законодавство дозволить мінімізувати ризики введення громадян в оману та спростить процедуру ідентифікації недостовірного контенту.

Наукові дослідження у сфері правового регулювання штучного інтелекту наголошують на міждисциплінарному характері цієї проблеми. Зокрема, у працях з інформаційного права зазначається, що стрімкий розвиток віртуального середовища вимагає формування оновленого правового базису, оскільки традиційні інститути права не завжди здатні оперативно реагувати на виклики цифрової епохи [1, с. 88–95]. Розвиваючи цю думку в контексті сучасних технологій, варто додати, що сьогодні національний правопорядок також постає перед необхідністю захисту від несанкціонованого клонування особистості (дідфейків), гарантування права на інформаційне самовизначення та обов'язкового маркування взаємодії людини зі штучним інтелектом. Держава повинна виступати гарантом безпеки особи у цифровому просторі, поєднуючи правові обмеження із розвитком цифрової грамотності населення.

Для ефективної протидії дезінформації та захисту цифрової ідентичності необхідний комплексний підхід, який об'єднує зусилля держави, ІТ-сектору та громадянського суспільства. По-перше, на законодавчому рівні потрібно закріпити юридичне визначення «дідфейку» та «цифрової ідентичності» й передбачити чітку відповідальність за їх протиправне використання. По-друге, необхідно впроваджувати технологічні рішення для автоматичного розпізнавання згенерованого контенту на платформах спільного доступу до інформації та у соціальних мережах. По-третє, критично важливим є підвищення рівня медіаграмотності громадян, формування у них навичок критичного аналізу інформації та верифікації джерел.

Таким чином, захист цифрової ідентичності людини в умовах стрімкого розвитку генеративного ШІ є одним із найскладніших викликів для сучасної правової системи. Ефективна протидія дезінформації вимагає не просто заборонних заходів, а створення гнучких та адаптивних правових механізмів, які б гармоніювали із європейськими стандартами регулювання ШІ та надійно захищали особисті немайнові права громадян. Тільки через поєднання чіткого законодавчого регулювання, етичної відповідальності розробників та високої цифрової культури суспільства можна забезпечити інформаційно-психологічну безпеку людини та зберегти стабільність демократичних інститутів у цифрову епоху.

Список використаних джерел:

1. Баранов О. А. Інтернет речей і штучний інтелект: виклики для права : монографія. Харків : Право, 2020. 216 с.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 11.06.2026).
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 1 трав. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 11.06.2026).
4. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). *Official Journal of the European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689> (дата звернення: 11.06.2026).

Мельник Софія Олександрівна

Студентка, 4 курсу, факультету права, публічного
управління та менеджменту

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

**АЛГОРИТМИ НА СЛУЖБІ ПРАВОСУДДЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА
РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШІ У СУДОВУ СИСТЕМУ**

Інститут використання штучного інтелекту у процесі організації
відправлення судочинства та написання судових рішень є однією із